

Laudáció a *bibliothecaria emerita* címre: Dr. Bartos Éva

Bartos Évát a Könyvtári Intézet terjesztette fel a *bibliothecaria emerita* címre – nagy örömünkre szolgál, hogy az Országos Széchényi Könyvtár így ismeri el Éva gyakorló könyvtárosi, oktatói és kutatói munkásságát. Szakmai pályájának e három területe sosem vált el egymástól, 1977 májusa és 1983 szeptembere között a Könyvtártudományi és Módszertani Központban, majd 2001 márciusa és 2011 decembere között a Könyvtári Intézetben igazi szintézisbe szerveződött.

Egyszer, egy kerek évforduló alkalmával az intézetis kollégákkal összegyűjtöttük azokat a kompetenciákat, amelyek Évára jellemzőek. Nem untatom Önöket azzal, hogy a felnőttképzés terminológiája mentén próbáljam ezt magyarázni, és nem is sorolom fel az összeset, ami Éva kapcsán felmerült bennünk, annyit mégis, hogy csoportosítottuk ezeket. A rá jellemző személyes kompetenciák közé került az elhivatottság, a felelősségtudat, a kitartás, a lelkesedés, a megbízhatóság, a precizitás, a rugalmasság, a stressztűrő képesség, a szervezőkészség, a szorgalom, a terhelhetőség. A módszerkompetenciák közül az áttekintő képességet, a logikus gondolkodást, a rendszerező képességet, a tervezés és a problémamegoldás képességét, a lényegfelismerést, a gyakorlatias feladatértelmezést és az elképesztő munkaintenzitást választottuk (elárulom Önöknek pl., hogy miközben év vége felé mi már mindnyájan a karácsonyi mézeskalácsot sütöttük, VI. emeleti OSZK-s kis szobájában Éva még a kiadványok pályázati ügyeit bonyolította). Végül az előzőekhez képest nem kevésbé fontos társas kompetenciák, amelyek Évára gondolva eszünkbe jutottak: kapcsolatteremtő készség, udvariasság, kezdeményezőkészség, határozottság, meggyőzőkészség, konszenzuskészség, empátia, segítőkészség, motiváló készség, visszacsatolási készség, irányítási készség, tolerancia...

Komolyabbra fordítva a szót: Éva a gyakorló könyvtárosi tevékenységet az ELTE Bölcsészettudományi Karán szerzett diploma kézhezvétele után tanszéki könyvtárosként kezdte az ELTE BTK Finnugor Nyelvtudományi Tanszékén, kórházi könyvtáros volt a szekszárdi Pszichiátriai Rehabilitációs Intézetben (itt kezdte biblioterapeuta tevékenységét is – erre még visszatérek...), a KMK-s időszak után néhány évig járási könyvtárigazgatói posztot töltött be Budakeszin, majd a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtárhoz köteleződött el, ahol helyettes vezetője volt a hálózati és felügyeleti főosztálynak, kerületi könyvtárat és a Központi Könyvtár olvasószolgálatát vezette, végül oktatási szakreferensként és a személyzeti és oktatási osztály vezetőjeként fejezte be ott munkásságát.

Oktatói tevékenységének helyszíneit hosszan sorolhatjuk: kezdődött a SZOT Központi Iskolán, ahol a debreceni Tanítóképző Intézet, majd az egri Tanárképző Főiskola budapesti kihelyezett tagozatán tanított, folytatódott a zsámbéki Tanítóképző Főiskolán, a jászberényi Tanárképző Főiskolán, az ELTE Tanárképző Főiskolán, a veszprémi Érseki Hittudományi Főiskolán, és tartott egészen a legutóbbi időkig óraadóként a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészettudományi Karán.

Az Intézet jogelődjénél, a Könyvtártudományi és Módszertani Központ Olvasáskutatási osztályán elsősorban könyvtárszociológiai, olvasáslélektani és olvasáspedagógiai kutatásokban vett részt: ízlésformálásra és olvasmánybefogadásra vonatkozó vizsgálatokat végzett, a hátrányos helyzetű rétegek könyvtári ellátásával foglalkozott, mindezekkel kapcsolatban elméleti és módszertani anyagokat dolgozott ki. Olvasáskutatóként, a kutatási eredmények visszacsatolása érdekében aktívan működött együtt a könyvtárosok széles körével előadások tartásával, tapasztalatcsereék szervezésével. Kiscsoport-vezetőként és előadóként kivette részét a hatásaiban akkor igen elismert olvasótábori mozgalomból, nemcsak az anyaországi nyári táborokban, de határon túli helyszíneken is. Ebben az időben szerezte meg a szociológia szakosító vizsgát, és *A biblioterápia lehetőségei az alkoholisták komplex gyógyítási folyamatában* címmel megírta bölcsészdoktori disszertációját, amelyben könyvtártudományi, esztétikai és pszichológiai elméleti ismeretekre alapozottan saját olvasásterápiai kísérletének eredményeit rögzítette. A KMK-s időszakban folytatott munka kis híján megtört, amikor több kollégájával együtt aláírta a Charta '77 nyilatkozatot – de az idők változását mi sem mutatja jobban, mint az, hogy ezért a kiállításáért 2009-ben a többiekkel együtt megkapta a Füzéki István emlékérmét. A KMK-s korszakban aktív tagja volt az OSZK énekkarának, egy iratrendezés kapcsán éppen a napokban kerültek elő azok a kották, amelyeket ebben az időben forgatott.

Éva 2001 márciusában tért vissza újra az OSZK-ba: az Oktatási osztály élére kerülve megújította a képzési tevékenységet, irányításával sikerült az Intézetet az új jogszabályok szerinti felnőttképzési intézménnyé alakítani, a középfokú könyvtárosasszisztens-képzést emelt szintű segédkönyvtáros képzéssé fejleszteni, az akkreditált intézményi címet és a vizsgaszervezési jogot megszerezni. Számtalan javaslatot tett olyan továbbképzések engedélyeztetésére, amelyeknek ismeretanyagára a 2000-es évek elején a könyvtárosoknak igen nagy szüksége volt. Ezek közül nyilvánvalóan kiemelkedik az a 60 órás fejlesztő biblioterápiás tanfolyam, amelyet először a szentendrei megyei könyvtárral közösen, később intézeti szervezésben önállóan csaknem másfél évtizeden keresztül vezetett pszichológus és drámapedagógia-tanár kolléganőivel együtt, számtalan könyvtáros számára biztosítva a

lehetőséget arra, hogy a mesék, elbeszélések, olvasmányok közös feldolgozásával segíthessenek olvasóiknak különböző élethelyzeteik megoldásában. Egyértelműen állíthatjuk tehát, hogy Magyarországon Bartos Éva nevéhez fűződik a könyvtárakban alkalmazott fejlesztő biblioterápia megalapítása.

2005 októberétől egy szokásos ciklusnál jóval hosszabban, 2011 decemberéig töltötte be a Könyvtári Intézet igazgatói posztját. Már az igazgatói megbízás kezdete előtt intenzíven részt vett a 2003–2007-es könyvtári stratégia megvalósításában: a *Könyvtáros életpálya vonzóbbá tétele* elnevezésű stratégiai bizottság vezetőjeként bábáskodott a magyar könyvtárosok etikai kódexének létrehozásán, 2006 januárjában elérte a könyvtáros társadalom által konszenzussal elfogadott változat ünnepélyes kihirdetését és életbe léptetését. 2007-ben megalkotta a határon túli könyvtárak fejlesztési programjának koncepcióját, és a program képzési fejezetének megfelelően kiépítette a Magyar Könyvtárosok Kárpát-medencei Továbbképzési Hálózatát, együttműködési megállapodást kötve a felvidéki, a kárpátaljai, az erdélyi, a délvidéki és a muravidéki magyar könyvtárakkal, könyvtáros egyesületekkel, oktatókat kérve az utazásra és az órák megtartására (gyakran maga is oktatói feladatokat vállalva), évente egy-két alkalommal valamennyi helyszín számára 8–16–20 órás kihelyezett képzést biztosítva. Itt hadd tegyek egy személyes kitérőt: mind az etika kódex létrehozásának, mind a határon túli képzési hálózat szervezésének munkálataiba bevont engem is, kevés olyan főnök keze alatt tanultam annyit, mint amennyi tapasztalatot és tudást Évától kaphattam, ezért köszönettel tartozom (és az osztályvezetői feladatokat sem vállalom el az idő tájt, ha az ő szelíd, mégis erős meggyőző képességével nem tud úgy hatni rám, ahogy hatott...). A következő stratégiai ciklus, azaz a 2008 és 2013 közötti Portál-program részeként megszerkesztette az *Ajánlás a fogyatékkal élő könyvtárhasználók könyvtári ellátásának javítására* című hiánypótló dokumentumot, ezzel elindította a fejlesztő biblioterápia melletti másik nagy vállalkozását: az esélyegyenlőség-teremtés könyvtári lehetőségeinek feltérképezését, ezt is képzésekkel, vidéki könyvtárakban tartott előadásorozattal támogatva.

Éva vezetői tevékenysége idején megújult az Intézet (tan)könyvkiadási tevékenysége: NKA-támogatás segítségével három sorozatot szerkesztett: Az iskolarendszeren kívüli könyvtári szakképzés füzetei a könyvtáros asszisztens és a segédkönyvtáros képzés számára készültek, A továbbképzés felsőfokon és az EuroTéka sorozat kötetei pedig a továbbképzéseinket támogatják (nem véletlen a jelen idejű fogalmazás: most is...), de az ő ideje alatt készült el az ETO új magyar kiadásának három kötete és a *Digitális Könyvtári Füzetek* elnevezésű sorozatba tartozó két, CD-ROM formátumú szakmai anyag is. Nem feledkezhetünk el Éva saját

publikációs tevékenységéről, persze az 1977 és 2020 között megjelent mintegy 90 tanulmány felsorolásától most eltekintek.

Nem fér kétség Éva szakmai szervezetekhez fűződő, folyamatosan munkálkodó tevékenységéhez sem: régóta tagja a MKE Pest megyei szervezetének, éveken keresztül dolgozott a MKE elnökségében. Alapító tagja a PUBLIKA Magyar Könyvtári Körnek, alapító tagja és egy ideig elnöke a HUNRA – Magyar Olvasástársaságnak, alapító elnöke a Magyar Biblioterápiás Társaságnak, megbízott elnöke a Kovács Máté Alapítványnak.

A Könyvtári Intézet valamennyi korábbi és jelenlegi munkatársa nevében sok szeretettel gratulálok a bibliothecaria emerita címhez, és – mivel a kapcsolat Veled, kedves Éva, most is szinte napi szintű – tiszta szívemből kívánom, hogy ez így folytatódjon még az idők végtelenségéig!

Hangodi Ágnes